

O slovstvinih zadevah.

Prošnja.

Je za naš slovník, ki se ravno izdeluje, istinit imenik žlahte in svakovščine važno potreben. Podamo častitim bravcem „Novic“ sledeči rodovnik žlahte in svakovščine v pregled s prošnjo, naj nam blagovoljno na znanje dajo, ako najdejo, da v njem ktero ime prav ni, kako da je prav. To zvediti pa želimo ne le iz naših pokrajin, temuč tudi od naših častitih sosedov Slovincov.

Slovenski rodovnik žlahte in svakovščine.

1. Moj predded, ali stari stari oče po očetu.
2. Njegova žena, moja predbabica, ali stara stara mati po očetu.
3. Mojega preddeda prvi sin, moj ded, ali stari oče po očetu.
4. Mojega preddeda drugi sin, moj stari stric.
5. Mojega preddeda hči, moja stara teta, ali strina.
6. Mojega deda žena, moja babica, ali stara mati po očetu.
7. Mojega deda prvi sin, moj oče, moje žene tast, njenega brata in njene sestre svaker.
8. Mojega deda drugi sin, moj stric, moje žene, njenega brata in njene sestre devir.
9. Mojega deda hči, moja teta ali strina, moje žene, njenega brata in njene sestre devirina.
10. Mojega strica žena, moja strina.
11. „ „ sin, moj stričnek.
12. „ „ hči, moja stričina.
13. Mojega stričnika žena, moja stričnikinja.
14. „ „ sin, moj stričniček.
15. „ „ hči, moja stričničina.
16. Moje stričine mož, moj stričnjek.
17. „ „ sin, moj stričniček.
18. „ „ hči, moja stričničina.
19. Moje tete mož, moj tetnjek ali strinjek.
20. „ „ sin, moj teternek, ali tetnek.
21. „ „ hči, moja teterina, ali tetina.
22. Mojega teternika žena, moja teterkinja.
23. „ „ sin, moj tetričnik.
24. „ „ hči, moja tetričina.
25. Moje teterine mož, moj teternjek.
26. „ „ sin, moj tetriček.
27. „ „ hči, moja tetričina.
28. Mojega očeta prva žena, moja mati, moje žene tašča, njenega brata in njene sestre svakinja.
29. Moje matere prvi mož, moj oče, mojih otrok očuh.
30. Mojega očeta druga žena, moja mačoha, ali pisana mati.
31. Moje mačohi drugi mož, moj mačuh.
32. Mojega očeta sin, moj popoli, ali nepristni brat, mojega očeta pasterk.
33. Mojega očeta hči, moja popoli ali nepristna sestra, mojega očeta pasterkinja.
34. Moje mačohi sin po mojem očetu, moj popoli ali nepristni brat.
35. Moje mačohi hči po mojem očetu, moja popoli ali nepristna sestra.
36. Moje žene oče, moj tast, mojega brata in moje sestre svaker.
37. Moje žene mati, moja tašča, mojega brata in moje sestre svakernja.
38. Moje žene brat, moj devir ali svaker.
39. „ „ sestra, moja devirina ali svakernja.
40. Mojega devira ali svakra žena, moja devirinja, ali svekernja, moje žene svaknja.
41. Moje devirine mož, moj devirnjek ali svekernjek, moje žene svak.
42. Mojega devira in moje devirine otroci, moji devirniki ali svekerniki, moje žene bratranci ali sesterniki.

(Konec sledi.)

Ozir po svetu.

Prenašana pečenka ali zakaj včasih vladarji resnice ne zvedó.

Dr. Lee, zdravnik rusovskega kneza Voroncova je dal lani bukve na svetlo, v katerih popisuje poslednje dni cara Aleksandra in prve cara Nikolaja, in v katerih „Potemkinovim“ namalanim vasém“ enako prigodbo pripoveduje, rekoč:

Ko je car Aleksander leta 1821 vojaške sela v Krimu obiskaval, je šel v hišo vsacega seljaka in povsod je najrajmal na mizi dobro kosilice za družino ravno pripravljeno in na vsaki pečene mladega prešička. S carom je šel knez Volhonški, ga od hiše do hiše spremljaje. Knezu se to čudno zdí, da ravno povsod nahajata pečene prešička, in si je berž mislil, da to utegne kakošna sleparija biti, ki jo je ubogim seljakom veleval njih poglavar. Prepričati se tega odreže knez skrivaj, ko car iz hiše gré, prešičku rep in ga vtakne v žep. Ko prideta v drugo hišo, je bil že spet pečen prešiček na mizi — pa brez repa. Na to reče knez caru: „prešiček ta je star znanec“, in ko ga car vpraša, kaj hoče s tem reči, potegne odrezani rep iz žepa in ga mu pokaže. Iz tega je bilo očitno, da se je edini pečen prešiček urno prenašal iz hiše v hišo, da bi bil cesar mislil, Bog vé kako dobro da gré seljakom njegovim.

Lahko si vsak misli pravično nejevoljo cesarja.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca 3. aug. M.— Štajarski stanovni so namenili na svoje stroške popolno realno šolo osnovati. Cesar so njih predlog poterdili in zaukazali vse tako pospešiti, da bode rečna šola že prihodnje šolsko leto 1855/6 popolna, namreč s tremi razredi nižja realka, s tremi razredi pa višja, ktera ima samostalna biti in čisto ločena od tiste nižje realne šole, ktera je v Gradcu z normalno šolo združena, in ima le dva razreda. Stališka realna šola (ständische Realschule) ima tudi svojo podporno društvo, ktero pridne učence, ki svojo siromaštvo skažejo, podpira deloma s potrebnimi večidel dragimi knjigami, deloma pa tudi z mesečnim darilom v dnarji. — Ker v Gradec precej pridnih Slovincov v naše šole pride, ki od te podpore nič ne vejo, naj jim to „Novice“ vediti dajo.

⊙ Od Drave 30. julija. Že lani mesca oktobra se je v „Novicah“ omenjalo, da se slovenska stran sekovske škofije bode na predlog preuzvišenega solnograškega metropolita z labudsko škofijo zedinila, in da slovenska stran Štajera bode za-se škofijo dobila, ktera se v predlogu metropolita in v dotičnih uradnih pismih visokega namestništva in vladarstva poznamlja kot „windisches Bisthum“. Povedano je tudi bilo v „Novicah“, da se marburško mesto posebno za škofov sedež poganja in da je v ta namen ponudilo 30.000 fl. srebra, in da je duhovništvo slovenske strani sekovske škofije podpisalo prinesek z 10.000 fl. srebra. Skoro bo leto in dan od une dobe, in vendar še nič pravega ne vémo kako in kaj (novica v „Novicah“, da Maribor bo sedež škofije, je bila prehitrena). Nekteri pravijo, da je metropolitov predlog že visoka vlada sv. očetu papežu v Rim poslala, in da je svitli kardinal knez Švarcenberg, ko je slednjikrat v Rimu bil, se za vresničenje tega predloga na vso moč poganjal, in tudi srečno privolenje papeževo zadobil; drugi spet govorijo, da še visoka vlada ni v Rim poslala tega predloga in da težko kaj iz tega združenja bode, ker se ločenji sekovski stolni kapitel zlo zoperstavlja. Ali je kaj na slednji pravlici resničnega, ne vémo, pa toliko hočemo svojim bravcem oznaniti, kolikor gotovega vémo o tej zadevi.

Že mesca maja t. l. je prišel ukaz na slavno marburško okrajno predsedništvo, naj v mestih Marburgu, Ptujji in v Celji poiše dostojno poslopje za škofov sedež. V ta namen je marburški okrožni inženir v imenovanih mestih

žale. Orehov bo malo. — Sena (merve) ni posebno veliko; v nekterih krajih se ga je dosti nakosilo, pa se ni moglo dobro spraviti. Ni se tedaj čuditi, ako se od več strani slišijo tožbe, da bo živinske klaje primanjkovalo, katerim pritožbam se tako dolgo ne bo v okom prišlo, dokler gospodarji ne bojo več turšice, prosa, graha, repe itd. sadili. Otave menda ne bo dosti. — Cena mesa se povsod podražuje, ker se ga vsako leto več potrebuje in goveje živine veliko manj iz Rusovskega pride. — Volne se je letos veliko več nastriglo kot lani, in kupčija z volno se je letos zlo poživila. Na Ogerskem se naj žlahnejša volna od enkrat striženih ovac kupuje cent po 155 do 190 fl., manj žlahna po 110 do 140 fl., srednja po 90 do 110 fl., borna (ordinar) pa po 60 do 80 fl. cent. — Svile (žide) se je malo pridelalo, na Laškem komaj polovica navadnega pridelka.

Sploh tedaj zamoremo reči, da letošnje leto, kar zadeva žito in oljnate rastline, se smé dobro imenovati, in če še krompir ostane zdrav, se mora ponížati cena živeža sploh, vkljub črnim oblakom, ki še zakrivajo politično nebo nepomirjenega sveta.

(Woch. d. steim. LWG.)

Starozgodovinski pomenki.

Rimska cesta od Emone na Celejo.

Rimska cesta iz Emone proti Celji je v Peutingerjevi tabli tako zaznamovana: Aemona IX m. p., Savo fluvio XI, ad Publicanos VI, Adrante XXXVII, Celeja. Drugač je v jeruzalemskem potopisu: Aemona X m. p., Mutatio ad quartum decimum XIII, Mansio Hadrante. Fines Italiae et Norici XIII, Mutatio ad Medias XIII, Celeja. V Antoninovem potopisu pa je kratko: Aemona XXV m. p., Adrante XXIV, Celeja.

Kje so stali vsi ti kraji? Samo ena postaja, med Emono in Celejo v sredi, je znana, namreč Adrans ali Hadrans, to je, Trojan, blizo krajske in štajarske meje. Staro in novo ime si je še podobno; Drana, Darjana, Trojan je eno; korenika je dar, ter, tor, ktera je služila v poznamljenje bika, gor in rek, kakor gosp. Terstenjak razlaga. Pa tudi starih spominkov se je ondi več našlo; Schönleben ima že (Carn. App. str. 223.) dva zapisana: „Ulpia Firmina annor. trig.“ etc., in „I. O. M. (Jovi Optimo Maximo) Antonius Julianus“ etc.; Vodnik je našel (Mitth. d. hist. Vereins 1848 str. 88) še dva druga, na enem je celo ime te postaje: „Liberio Patri sac. Abascantus Antoni Rufi s.“, dalje: „D. I. M. (Deo Invicto Mithrae) Eutiches Juliorum C. P. P. serv. Ser. Stationis Bojod. Exvil. Benigni Vil. Stat. Atrant. Aram cum signo Lunae. P. R. S. C. Lasenii L.“; poslednji kamen je zdaj v ljubljanskem muzeji. Ti kamni so znamenje, da kraj ni mogel biti ravno malo vreden; za trojno božanstvo namreč pričujejo, da je bilo ondi časteno, vmes tudi slavni Mithra. Pa v Gorici je Vodnik vedil še za dva kamna v grof Atemsovi palači (Mitth. d. hist. Vereins 1848 str. 89.), na katerih je tudi ime Atrans pisano: „Norejae August. et Honori Stat. Atrant Bellicus et Eutiches JSc. Stat. ejusdem ex vot.“; po tem: „Atranti Aug. Sac. Fortunatus G. Antoni Rufi Proc. Aug. Ser. Vil. V. S. L. M.“ Po tem takem je bilo ondi tudi božanstvo Noreja časteno, z egiptovsko Izido enako; zraven pa je še novo božanstvo Atrans; kaj ko bi bil to egiptovski Osiris s turovo ali bikovo glavo, s katerim je indiški Šiva soroden? Čerke Ser. razlaga Vodnik za Scriptor, to je, pisar; po takem imamo tukaj še imena rimskih uradnikov na Adranski postaji. Vodnik je dalje ondi našel stare opeke, rimske verče zdrobljene; rimski denarji so bili že dostikrat najdeni. Verh tega so poleg Trojan še ostanjki dolzega zidú,

od kterege ima še soseska Podzid ime; morebiti, da so bile ondašne soteske, koder je šla velika cesta iz Panonije v Italijo, ravno tako zavarovane in zaterjene, kakor soteske čez Hrušico.

Vse manj je pa od družih postaj povedati. Savo fluvio je bil most ali brod čez Savo; pa število rimskih milj ga višje deva, kakor je zdaj pri Černučah na dunajski cesti. Ta postaja bi tedaj bila utegnila biti pri Medvodah, kjer je Sava med pečovje zlo stisnjena, in je bil pred kratkim časom še lesen most, ali pa celó pri Smljedniku, kjer je močno rabljen brod čez Savo. Od tega prehoda je šla cesta brez dvoma na severni strani Šmarne gore dalje; in tedaj bi bila postaja „ad decimum quartum“ iskati pri Mengšu. Ker je od Emone do ondod le 10 rimskih milj pisanih, in ne 14, je to znamenje, da je pozneje prehod čez Savo že nižje bil, morebiti pod Šmarno goro, ali pa nižje pri s. Jakobu, kjer je bil nekdanji poglavitni brod. (Schoenleben Apparat. str. 102). Linhart sicer stavi imenovano postajo na Terzin pri Bišati; pa Mengšu je gotovo star kraj; ondi so našli pred nekterimi leti stare kamnate stebre, iz opek zidan rimsk grob z verčem za pepél in steklenico za solze; ime kraja (po nemški Mannsburg, kdaj Maingosburg) se kaže prav iz latinske besede Mansio popačeno; tudi je v bližnjici kraj Dernovo, enako kakor pri Kerškem.

Postajo ad Publicanos Schoenleben iše pri Blagovici (Apparat. str. 101.), Linhart „Gesch. von Krain“. Bd. I. str. 320) in za njim Muhar pa pri Podpeči; pa po številu rimskih milj je Blagovica preblizo Trojan, in Podpeč predaleč; pri Podpeči je tudi silno tesna dolina. Krašna bi utegnila nar bolj primerjena biti, samo da bi jo kaj drugega priporočevalo; morebiti da je v imenu spomin na božanstvo Kraka ohranjen. Postajo „ad Medias“ pa devajo sploh na Vransko, tako Linhart, tako Muhar; po daljavi vendar ta kraj ni ravno na sredi med Trojanami in Celjem, kakor bi morebiti kdo po imenu hotel soditi.

(Konec sledi.)

O slovstvinih zadevah.

Slovenski rodovnik žlahte in svakovščine.

(Konec.)

43. Moj predded, ali stari stari oče po materi.
44. Njegova žena, moja predbabica, ali stara stara mati po materi.
45. Mojega preddeda prvi sin, moj ded, ali stari oče po materi.
46. Mojega preddeda drugi sin, moj stari ujec.
47. „ „ hči, moja stara ujna.
48. Mojega deda žena, moja babica, ali stara mati po materi.
49. Mojega deda prva hči, moja mati, moje žene tašča, njenega brata in njene sestre svakernja.
50. Mojega deda sin, moj ujec, moje žene, njenega brata in njene sestre svaker.
51. Mojega deda druga hči, moja ujna, moje žene, njenega brata in njene sestre svakernja,
52. Mojega ujca žena, moja ujkinja.
53. „ „ sin, moj ujčnik.
54. „ „ hči, moja ujčina.
55. Moje ujne mož, moj ujnjak.
56. „ „ sin, moj ujnjinik.
57. „ „ hči, moja ujnina.
58. Mojega očeta in moje matere prvi sin, jez.
59. „ „ „ „ „ drugi sin, moj brat, moj pristni brat, moje žene, njenega brata in njene sestre devir ali svaker.
60. Mojega očeta in moje matere hči, moja pristna sestra, moje žene, njenega brata in njene sestre devirina ali svakerina.

61. Mojega brata žena, moja svakinja, moje žene in njenega brata in njene sestre devirnja ali svakernja.
62. Moje svakinje oče, moj svaker.
63. " " mati, moja svakernja.
64. Mojega svakra in moje svakernje otroci, moji svekri, moje svekerine.
65. Moje sestre mož, moj svak, ali šurja, moje žene, njenega brata in njene sestre sveker.
66. Mojega svaka oče, moj svaker.
67. " " mati, moja svakernja.
68. Mojega svaka in moje svakernje otroci, moji svekri, moje svekerine.
69. Mojega svekra in moje svekerine otroci, moji svekerniki in moje svekernikine.
70. Mojega brata sin, moj bratanec.
71. " " hči, moja bratančina.
72. Moje sestre sin, moj sesternik.
73. " " hči, moja sesterina.
74. Mojega bratranca žena, moja bratančinja.
75. " " sin, moj bratančič.
76. " " hči, moja bratančičina.
77. Moje bratančine mož, moj bratančnjak.
78. " " sin, moj bratančič.
79. " " hči, moja bratančičina.
80. Mojega sesternika žena, moja sesternikinja.
81. " " sin, moj sestričnik.
82. " " hči, moja sestričina.
83. Moje sesterine mož, moj sesternjak.
84. " " sin, moj sestričnik.
85. " " hči, moja sestričina.
86. Jez.
87. Moja žena, mojega brata in moje sestre svakernja.
88. Moj sin, mojega brata in moje sestre bratanec.
89. Mojega sina žena, moja sinaha, snaha ali nevesta, mojega brata in moje sestre divirnja ali svekernja.
90. Mojega sina sin, moj vnuk, moj sinovec, mojega brata in moje sestre bratančič.
91. Mojega sina hči, moja vnukinja, sinovlja, sinkina, mojega brata in moje sestre bratančina.
92. Mojega vnuka žena, moja vnukinja.
93. " " sin, moj vnučič, ali sinovlek, sinovčič, mojega brata in moje sestre bratančičnik.
94. Mojega vnuka hči, moja vnučičina, moja sinovlenkina, mojega brata in moje sestre bratančičkina.
95. Moja hči, mojega brata in moje sestre bratančina.
96. Moje hčere mož, moj zet, mojega brata in moje sestre devir ali sveker.
97. Moje hčere sin, moj vnuk, hčerovlik, zetnik.
98. " " hči, moja vnukinja, hčerovlja, zetina.
99. Mojega vnuka ali hčerovleka žena, moja vnukinja, hčerovlekinja, zetnikinja.
100. Mojega vnuka ali hčerovleka sin, moj vnučič, moj hčerovlevik.
101. Mojega vnuka ali hčerovleka hči, moja vnučičina, moja hčerovlevkina.
102. Moje vnukine mož, moj vnuknjak.
103. " " sin, moj vnučič, moj hčerovlevik.
104. " " hči, moja vnučičina, moja hčerovlevkina.

Iz tega sestavka se dá lahko rodovnik v podobah zrisati, kar utegne v marsikakšini okoliščini velike važnosti biti.

Prosimo pri ti priliki tudi za dovolj nabirkov pravih slovenskih besed in izrekov od vsih krajev, ki se naj pošiljajo ali vredništvu „Novic“, ali pa naravnost meni.

V Ljubljani 6. avgusta 1855. Janez Zalokar, fajmošter.

NB. V zadnjem natisu prvega dela tega rodovnika se je nekaj pomot v končnicah primešalo; so prošeni bravci jih po tem izgledu poravnati.

Kratkočasnica.

Iz Pariza.

Dva mojstra iz Nemškega, ki sta šla obertnijsko razstavo ogledavat, delata ob odhodu iz Pariza s kerčmarjem rajtingo za stanovanje in druge stroške.

Pravijo, da nekteri kerčmarji v Parizu zdaj zlo stiskajo ptuje, ki pridejo razstavo ogledavat. Dva parska mojstra iz Monakovega naletita na tacega odertnika. Pred odhodom jima prinese kerčmar račun po tolarjih, ne frankih zrajtan, kakor sta sama želela, ker sta rekla, da se v frankih ne iznajdeta tako lahko. Vendar mislimo, da račun ta spada bolj v versto kratkočasnic kakor resnice.

Deset dní stanovanje, na dan po 4 tolarje, znese 40 tolarjev.

Za božji čas! pravi eden mojstrov, pri nas stanujem za 40 tolarjev celo leto! „Tiho, tiho, gospóda! le svojim rojakom rajtam tako cenó (kerčmar je bil tudi Parc), vsak drug mora več plačati.“

Za sveče in vžigavne klinčke 4 tolarje.

Kaj, koliko? zarenči eden mojstrov; ko bi bila kaj tacega vedila, bi bila prinesla sveče seboj; pri nas velja cel funt sveč 8 grošev in sto žepljenih klinčkov 1 krajcar. „Gospoda! če bi si ne bili rojaki, bi bila svečava še dražja“ — jim kratko odgovori kerčmar.

Za vodo za umivati in piti 2 tolarja.

A! to pa ni mogoče, to ste se zmotili! „Kolikor je zapisano, toliko veljá, pa ne cempere manj — odgovori kerčmar — prav za prav bi mogla tako dobra voda, kakor se pri meni dobiva, še dražja biti; — ker smo pa rojaki — —

Za kofè in žemlje 8 tolarjev.

V tem ste se pa vendar zmotili, dragi rojak! saj to ne more biti. Pri nas ima za 8 tolarjev cela družina naj manj pol leta dosti kofeta. „Je pa tudi kofè, da se Bogu usmili, saj vém — reče kerčmar — na 4 bokale vode 3 zernja kofeta! Tukaj ljuba našinca! sta pa drugo kapljico pila.“

Za postrežbo za hišno, natakarka in hlapca 4 tolarje.

Kako? 4 tolarje? — „Da! 4 tolarje — odgovori kerčmar, ne krajcarja manj.“ — Saj še natakarka (kelnerja) vidila nisva, ampak le samo hišno! — „Hišna je moja hči, in ona opravlja tudi službo natakarka.“ — Pa tudi od hlapca ni bilo ne duha ne sluha! — „Moja hči je ob enem tudi hlapec.“ — Na, predragi rojak! brez zamere, — to se pa vendar le pravi ljudi oderati! — „Zakaj? kaj ne more vsega tega hči moja opraviti? Če vse to zasluži ona sama, nima gostom zato nič mar biti.“ — No! ali je zdaj račun pri kraji? „Še nekaj malega pride.“

Za ubiti vodni verč in za dve ubite šipi 3 tolarje.

Da bi vas muri popil! Kaj pa je spet to? Kdo naji pa je kaj ubil? Jez nič, moj tovarš tudi nič! — „Res, da vidva nista nič ubila, al moja hči, natakarka, je verč in šipi v vajem stanovališču ubila; kar bi se ji ne bilo primerilo, če bi vama ne bila stregla, in po francozki postavi sta dolžna to plačati.“ — To je pač lepa postava! — zagodernja eden mojstrov — ali imate še kaj več tacih? pravi, in bere naprej:

Za moje spremljevanje po mestu in tolmačenje 10 dní po 2 tolarja, znese 20 tolarjev

Naj bi te zl— nabasal! Kaj tudi to je zarajtano? Kar je preveč je preveč, tega ne plačava po nobeni ceni. — „No! to bi bila lepa, da bi bil zastonj z vama čas zgubljal!“ — Saj ste z nama tudi jedli in pili — ga zaver-neta zlo razkačena gosta. — „No! če bi ne bil imel jesti in piti, kaj mislita, da bi bil spod tri tolarje na dan z vama okoli po mestu kobacal?“